

İSTEHSAL MÜƏSSİSƏLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİNDƏ İNNOVATIV USULLAR

*G.İ. İsmayilzadə
AzDİA məğistri*

Açar sözlər: istehsal müəssisələri, korporativ informasiya sistemləri, idarəetmə sistemi, MRP, MRP II, ERP, APS sistemlər.

Giriş.

Müasir dövrdə müəssisələrin səmərəli, sabit fəaliyyət göstərməsində onun informasiya sistemləri (İS) mühüm rol oynayır. Çünki İS müəssisənin işi haqqında məlumatlardan və hesabatlardan operativ qaydada faydalı informasiya hasil edərək bunları idarəetmə orqanına göndərməklə müəssisəyə əhəmiyyətli dərəcədə gəlir gətirə bilər. İdarəetmə əməyinin yüngülləşməsi, məqsədliliyi, çevikliyi və effektivliyi informasiya sistemləri tətbiq olunması sayəsində formalaşmışdır ki, bu da artıq vaxt itkisinin qarşısının alınmasına səbəb olmuşdur. Bundan əlavə İS-in tətbiq olunması idarəediciyə operativ qərar qəbul etməyə imkan verməsi ilə yanaşı, həmçinin iş otağını tərk etmədən hər şeyə nəzarət etməyə də şərait yaradır. Məsələn, böyük bir sahəsi olan istehsal müəssisəsinin ayrı-ayrı sexlərini gəzmək əvəzinə, kompüter texnikası və telekommunikasiya sistemləri vasitəsilə bu funksiyanı yerinə yetirə bilər.

Lakin yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı informasiya idarəetmə üçün zəruridir, kafi deyil [4]. Çünki informasiya idarəetmə sistemində müəyyən operativ qərarların qəbul edilməsi üçün vasitə rolunda çıxış edərək idarəetmənin doğru, düzgün və dolğun faktlara əsaslanmasına zəmin yaradır. Qərar verməni isə idarəetmədə başlıca faktor hesab olunan idarəedici reallaşdırır.

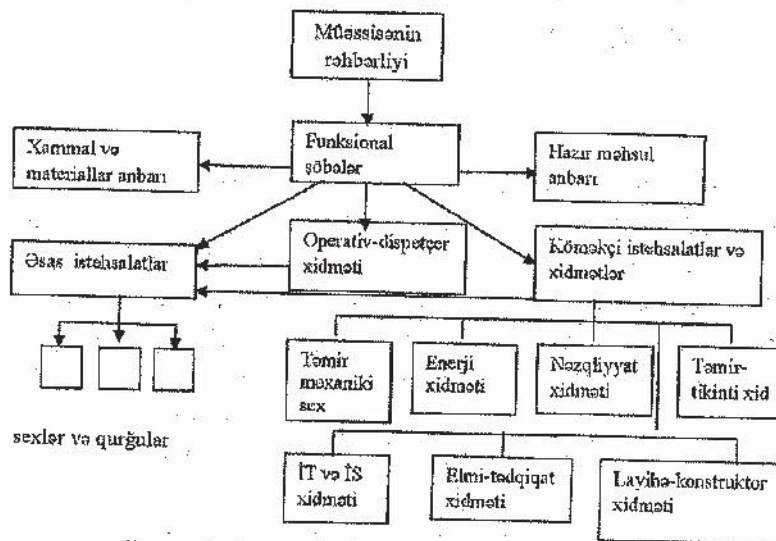
Informasiya haqqında deyilənləri korporativ informasiya sistemlərinə (KİS) də şamil etmək olar. Belə ki, KİS də müəssisənin fəaliyyətinə birbaşa təsir göstərmir. Bu sistem idarəetmə məsələlərinin həllini təmin edən olaqəli və müəyyən məqsədə yönəlmiş

İdarəetmə əməliyyatlarının yerinə yetirilməsi prosesini asanlaşdırır və dolayısı ilə müəssisənin gəlir əldə etməsinə effektiv təsir göstərir.

Beləliklə, KİS informasiyanın toplanılmasını, təhlil edilməsini, çatışmayan informasiyaların yenidən axtarılmasını, saxlanılmasını, işlənilməsini və müvafiq qəbulediciyə göndərilməsini təmin edərək, müəssisələrdə və bütünlükdə idarəetmənin səmərəli təşkilini təmin edir.

İstehsal müəssisələri.

İstehsal müəssisəsi ayrıca istehsal korporasiyası olub, müəyyən plan tapşırığı əsasında sənaye məhsulu istehsal edir və istehsalat – texniki, təşkilati, iqtisadi bütövlüklə xarakterizə olunur [1]. Sənayenin bir bölməsi olan müəssisə bütöv bir istehsalat prosesini tamamlamaq üçün kadrlara, xammal- materiala, texniki və maliyyə resurslarına sahib olur. İstehsal prosesinin effektiv həyata keçirilməsi bu resursların müəssisənin müvafiq bölmələrində səmərəli şəkildə idarə və emal olunması ilə əlaqədardır. İstehsal müəssisələrinin bölmələri isə aşağıdakı strukturda öz əksini tapır (Şəkil 1.).

Şəkil 1. İstehsal müəssisələrinin ümumi strukturu

Yuxarıda göstərilən bölmələrin idarə olunması müəssisənin idarəetmə sistemi adlanır və müvafiq olaraq 3 səviyyədə təsnifləşdirilir: 1) müəssisənin bütövlükdə idarə edilməsi; 2) sexlərin idarə edilməsi; 3) qurğuların idarə olunması. Bir başqa klassifikasiyaya görə, yəni həll olunan məsələlərin əhatə olunma meyarına görə isə idarəetmə texniki-iqtisadi idarəetmə, operativ-istehsalat idarəetmə və texnoloji idarəetmə kimi təsnifləşdirilir.

Göstərilən bu strukturu idarə edən və bəzi məsələlərin həllini təmin edən idarəetmə menecerlərini məsuliyyət səviyyələrinə görə 3 qrupa ayırırlar: yuxarı, orta və aşağı. Yuxarı səviyyənin menecerləri resursları paylayır və planlaşdırılmış gəlirin alınması nöqtəyini nəzərdən istehsalatın səmərəliliyinə nəzarət etməklə texniki-iqtisadi məsələlərin həllini bütövlükdə müəssisə səviyyəsində həyata keçirirlər. Orta səviyyənin menecerləri isə həm yuxarı səviyyə menecerlərinin həyata keçirdiyi texniki-iqtisadi idarəetməni həyata keçirirlər, həm də yalnız bu səviyyə üçün səciyyəvi olan müəssisələrin və sexlərin operativ-istehsalat idarə edilməsini reallaşdırırlar. Baş verən istehsalat proseslərinə operativ reaksiya vermək bu səviyyənin başlıca məqsədidir. Texnoloji xətlər və qurğular üzrə texniki-iqtisadi və operativ-istehsalat məsələləri isə aşağı səviyyə menecerləri tərəfindən həll olunur. Beləliklə, qeyd olunanlardan aydın olur ki, idarəolunan obyekt və idarəedici subyekt bir-birindən kənarda, ayrı-ayrılıqda effektiv təsirə malik ola bilməz. Yalnız bunların sistemli şəkildə əlaqələndirilməsi ilə idarəetmənin səmərəli təşkili mümkündür.

Korporativ informasiya sistemləri (KİS)

Yuxarıda qeyd olunanlardan əlavə müəssisələrin fəaliyyətinin səmərəliliyini artıran vasitələrdən bir digəri isə İS –dir. İS – müəyyən sahədə məsələlərin həllini təmin edən qərarların qəbul edilməsi üçün informasiyanın toplanması, saxlanması, axtarışı, emalı və istifadəçilərə çatdırılmasını təmin etmək məqsədilə texniki, proqram, lingvistik, metodoloji və təşkilati vasitələrdən ibarət kompleksdir [2]. Müasir İS –də informasiyanın emal olunması üçün kompüterlərdən istifadə olunur. Ancaq İS –in qurulması ideyası və prinsipləri kompüterin yaranmasından öncə məlum idi, sadəcə olaraq kompüterlərin, kommunikasiya vasitələrinin və bunlar əsasında qurulan informasiya texnologiyalarının yaranması İS –in imkanlarını xeyli genişləndirdi.

İS –nin həm tətbiq sahəsinə görə təsnifatında [6], həm də miqyasına görə təsnifatında [2], KİS öz təyinatına uyğun mənə ifadə edir. Lakin bu klassifikasiyanın müxtəlifliyinə baxmayaraq, KİS –ə bu təsnifat əlamətlərini özündə saxlayan ümumi bir tərif vermək olar: KİS – müəssisənin əraziyə görə səpələnmiş bölmələrinin, filiallarının və ofislərinin funksiyalarını avtomatlaşdırmaq üçün kompüter şəbəkəsi əsasında qurulmuş İS –dir.

KİS struktur baxımından iki hissədən ibarətdir: təminədiçi hissə və funksional hissə. Təminədiçi hissə özündə texniki, riyazi, proqram, informasiya, təşkilati və hüquqi təminat altisistemlərini saxlamaqla müəssisənin kompüter infrastrukturunu əhatə edərək KİS –in struktur tərəfini əks etdirir. KİS müəssisənin bölmələrini, filiallarını və ofislərini informasiya ilə təmin etmək üçün mərkəzləşdirilmiş kommunikasiya sistemləri əsasında qurulur.

Funksional hissə isə təminədiçi hissənin əsasında hazırlanır və müəssisədə yerinə yetiriləcək funksiyaların avtomatlaşdırılmış şəkildə reallaşmasını təmin edir. Bu hissənin

hazırlanması bir qədər qəliz və ziddiyyətli olur, çünki ayrı – ayrı mütəxəssislər tərəfindən hazırlanır. Lakin buna baxmayaraq bu hissə müəssisələrin fəaliyyəti üçün olduqca mühüm əhəmiyyətə malikdir, çünki bütövlükdə texnoloji infrastruktur müəssisənin funksiyalarını reallaşdırmağa yönəlmişdir.

KİS struktur baxımında 2 hissədən ibarət olsa da, bunlar arasında kəskin sərhəd yoxdur, yəni bu hissələr müəyyən mənada bir birindən asılıdırlar. Belə ki, təminedicilərin hissə lazımı funksionallıq olmadığından funksional hissə ilə tamamlanır, funksional hissənin fəaliyyət göstərməsi üçün isə təminedicilərin hissənin olması şərtidir.

Beləliklə, fikirlərimizi ümumiləşdirəcəq olarsaq, belə nəticəyə gələrik ki, müəssisələrin səmərəli fəaliyyət göstərməsi məqsədilə tətbiq olunan KİS –in yaradılması üçün onun fundamental hissəsi sayılan təminedicilərin hissənin – kompüter infrastrukturasının qurulmasından başlamaq, daha sonrasındakı onu funksional hissə ilə tamamlamaq məsləhətlidir.

KİS –in müəssisələrin idarə olunmasında tətbiq olunması

KİS müəssisənin gəlirlərini birbaşa artırır. O, verilənlərin sürətli emalıni həyata keçirərək və keyfiyyətini artıraraq qərarların qəbul edilməsi üçün faydalı informasiyanın vaxtında idarəetmə heyətinə çatdırılmasını təmin edir və bunun nəticəsində də dolayı yolla gəlirləri artırmış olur. Odur ki, KİS –in strukturunu, imkanlarını və ondan düzgün istifadə qaydalarını bilmək onun tətbiq prosesinin düzgün reallaşdırmasına zəmin yaradır. Bu sistemlərin yaradılması üçün mühüm şərt müəssisənin əsas fəaliyyət sahələrini – istehsalat, maliyyə, material resursları, alış, satış – xarakterizə edən verilənləri inteqrasiya etmək və onlar arasında əlaqələri təmin etməkdir [1]. Rəhbərlik əldə olunan informasiya vasitəsilə müəssisənin fəaliyyətini operativ olaraq planlaşdırır.

Müəssisədə rəhbər işçilərə müəyyən formada təsvir olunan informasiyanın tam və dəqiq vaxtında çatdırılmasını, idarəetmənin müxtəlif səviyyələri üçün vahid informasiya fəzasının yaradılmasını, verilənlərin qeydiyyatının və emalının sadələşdirilməsini, verilənlərin təkrar qeydiyyatının aradan qaldırılmasını, əmək məsrəflərinin idarəetmə sisteminin bütün iştirakçıları arasında bərabər bölüşdürülməsi və bununla da əmək sərfinin minimallaşdırılmasını KİS –in tətbiqində əsas məqsəd kimi göstərə bilərik.

KİS –nin seçimini həyata keçirən zaman yuxarıda sadalanan məqsədləri və məsələnin qoyuluşunu əsas meyar kimi nəzərdə saxlamaq lazımdır. Bu sistemlərin tətbiqi müəssisədə hər hansı bir layihənin idarə edilməsində vacib amillərdən biridir. Tətbiq, sınaq mərhələsindən sistemin istismara qəbul edilməsi barədə sifarişçi tərəfindən təsdiq edilmiş aktla rəsmiləşdirməyə qədər bir yol keçir. Lakin iş bununla da tamamlanmır, belə ki, tədarükçü firma ilə sifarişçi birgə KİS –i müəyyən müddət ərzində müşayiət edirlər, bu müşayiət nəticəsində ya KİS alınır, ya da müşayiət üçün əlavə müqavilə bağlanır.

İstehsalın idarə olunmasında MRP, MRP II, ERP, APS sistemlər

Mürəkkəb və çoxnomenklaturalı istehsalat prosesini reallaşdıran müəssisələrdə istehsalat proqramına uyğun material resurslarının hesablanması əziyyət tələb edən məsələdir. Digər bir çətinlik isə lazım olan məhsulla sifarişçini vaxtında təmin

etməkdir. **MRP** (Material Requirement Planning – Material tələbatlarının planlaşdırılması) bu məsələləri həll edən ilk sistemdir. Daha sonra isə istehsalatın yalnız bir sahəsinin məsələlərinin avtomatlaşdırılmasından bütün funksiyalarını əhatə edən inteqrallaşdırılmış sistemlərin hazırlanmasına ehtiyac yarandı ki, bunun nəticəsində də **MRP II** (Manufacturing Resource Planning – İstehsalat resurslarının planlaşdırılması) adı ilə tanınan sistemlər yarandı [7].

MRP II sistemlər istehsalat resurslarının səmərəli idarə olunması məqsədi ilə tətbiq olunan bir konsepsiyadır və onun iş prinsipi “Əgər ..., onda...” sintaksisinə əsaslanır. Bu sistem bir sıra funksiyaları reallaşdıran alt sistemlərdən təşkil olunmuşdur ki, bunlar da aşağıdakıları əhatə edir:

- **Biznes planlaşdırma** (Business Planning - BP);
- **Müəssisənin əməliyyatlarının və satışın planlaşdırılması** (Sales and Operation Planning - S&OP);
- **İstehsalın planlaşdırılması** (Production Planning - PP);
- **Məhsul buraxılışı üzrə qrafikin qurulması** (Master Production Scheduling - MPS);
- **Material ehtiyaclarının planlaşdırılması** (Material Requirements Planning - MRP);
- **İstehsal potensialının planlaşdırılması** (Capacity Requirements Planning - CRP);
- **İstehsalatın operativ idarə olunması üçün sex səviyyəsində iş cədvəllərinin tərtib edilməsi və “düz vaxtında” tipli axın istehsal sistemləri.**

MRP II sistemlərinin bu alt sistemlərdən təşkil olunması istehsalatın planlaşdırılmasının bütün əsas funksiyalarını həyata keçirməyə imkan verir. Lakin istehsalın xarakterindən asılı olaraq bu modullar dəstindən bəziləri istifadə olunur. Bu sistemin üstün cəhəti odur ki, onların modulları izafi deyil, yəni onların əsasında yeni nəsil sistemlər hazırlana bilər.

Uzun bir müddəti əhatə edən dövr ərzində MRP II sistemlərinin tətbiq olunması bir tərəfdən istehsal prosesinin səmərəli təşkil olunmasını təmin edir, digər tərəfdən isə bu sistemin tətbiq olunması ilə belə həll olunması mümkün olmayan – müəssisənin idarəedilməsi sistemlərinin ancaq mövcud sifarişlərə yönəlməsi nəticəsində uzunmüddətli qərarlar qəbul edilməsini çətinləşməsi, məhsulun layihələndirilməsi və quraşdırılması sistemləri ilə inteqrasiyanın zəifliyi, idarəetmə sisteminin xərclərin idarə edilməsi funksiyaları ilə kifayət qədər əhatələnməməsi və maliyyənin, kadrların idarəedilməsi prosesləri ilə inteqrasiyanın olmaması – məsələlər yeni bir sistemin hazırlanmasına zəmin yaratdı. **ERP** (Enterprise Resource Planning – Müəssisə Resurslarının planlaşdırılması) adlanan

bu sistemlər əsasən maliyyə informasiyası ilə işləyərək böyük korporasiyaların idarəetmə məsələlərinin həllini təmin edirlər. Bu məsələlərin həlli isə resursların alınmasını, məhsulun hazırlanmasını, hazır məhsulun nəqli və müştərilərin sifarişləri üçün aparılan bütün hazırlıqları əhatə edir [3].

ERP sistemlərinə tələbatın proqnozlaşdırılması, layihələrin idarə edilməsi, xərclərin idarə edilməsi, məhsulunun tərkibinin idarə edilməsi, texnoloji informasiyanın emalı kimi funksional alt sistemlər də əlavə edilir. ERP –in struktura birbaşa və ya dolay yolla müəyyən verilən əsasında kadrların idarə edilməsi və müəssisələrin maliyyəsinin idarə edilməsi alt sistemləri də əlavə edilir.

İstehsalın idarə olunmasında tətbiq olunan sistemlərin, konsepsiyaların və vasitələrin inkişafı APS (Advanced Planning and Scheduling – İnkişaf etmiş idarəetmə sistemləri) kimi tanınan daha bir sistemin ərsəyə gəlməsinə səbəb oldu. APS sistemi ERP sisteminə olan çatışmazlıqların aradan qaldırılması məqsədi ilə yaradılmışdır. Bu sistemlər qarşılıqlı əlaqəli dörd mərhələnin - istehsal həlqəsinin planlaşdırılması, müəssisələrin fəaliyyətinin planlaşdırılması, istehsalat qrafikinin qurulması, verilən vədlərin qiymətləndirilməsi – vəhdətindən ibarət olur. Adətən sadalanan mərhələlərin hər birində planlaşdırma-ya eyni prizmadan baxılır, giriş – çıxış verilənləri və qoyulan məhdudiyyətlər isə təbii olaraq dəyişir.

Sistemin *istehsalat həlqəsinin planlaşdırılması* mərhələsində həm müəssisə daxili, həm də müəssisə xarici olan lazımi faktorları nəzərə alınır. Məsələn, xarici faktor kimi rəqib müəssisələrin gücləri, istehlakçıların istehsal olunan mala tələbatı və s. qeyd oluna bilər. Sistemin bu səviyyəsində istehsal planının müəyyən məhdudluqlar daxilində müxtəlif variantlarının hazırlanması məqsəd kimi qarşıya qoyulur.

Bazarın və ya fərdi istehlakçıların tələbatlarını ödəmək üçün biznes – planların, istehsalat güclərinin və material resurslarının optimallaşdırılması isə sistemin *müəssisənin fəaliyyətinin planlaşdırılması* səviyyəsinin məqsədidir.

İstehsalat qrafikinin qurulması alt sistemi təqvim planlaşdırmasını müəssisənin daha əvvəldən hazırlanmış iş planı zəminində mümkün material resurslarına, istehsalat gücləri və istehsalatın gedişi haqqında verilənlərə əsasən reallaşdırır. Bu səviyyədə isə əsas məqsəd sifarişlərə vaxtında əməl edilməsidir.

Sonuncu modul olan verilən vədlərin qiymətləndirilməsi əvvəlki üç alt sistemin fəaliyyətinin təminatı vasitəsidir. Yeni əvvəlki modularda reallaşdırılan planlaşdırmaların və qurulan qrafiklərin vəd edilən nəticəni verib verməməsi bu səviyyədə yoxlanılır. Bunun üçün isə istehsalat təqvim planındakı informasiyadan və plana daxil edilməmiş tələb olunan resurslar haqqında informasiyalardan istifadə olunur.

Əgər bu modulun qiymətləndirilməsi nəticəsində tarazlıq olmadığı aşkar olunarsa bu zaman istehsalatın istehsal həcminə görə bərabərləşdirilməsi adlanan "Toyoto" modelini tətbiq etmək məqsədə uyğun olardı. İstehsalatın istehsal həcminə görə bərabərləşdiril-

məsi, istehsal prosesi dayandırılmadan istehlakçıların tələbatları dəyişdikdə, bu tələbatların həcmi dəyişmədən onların ödənilməsi nəzərdə tutulur [8]. Bunun üstünlüyü ondan ibarətdir ki, tələbatdan asılı olaraq məhsul çeşidlərini istehsal həcmi dəyişmədən məhsulun istehsalı ilə ardıcılıqla təşkil olunmalıdır ki, istehsal prosesi dayandırılmasın. Bu istehsalın dəqiq təyin olunması adlanır və "Kanban" sistemi vasitəsi ilə həyata keçirilir. Bu zaman isə istehsal müddətinin azaldılması zəruri haldır.

Beləliklə, APS yuxarıda göstərilən modullardan təşkil olunmuşlar və onlar istehsalatın idarə olunması üçün istifadə olunan digər mövcud sistemlər ilə birgə tətbiq olunurlar. Hazırda bir çox yaradıcı firmalar ERP tipli sistemlərinə APS modullarını daxil edərək istehsalın daha səmərəli təşkilini həyata keçirirlər.

Sənəd dövriyyəsinin səmərəli təşkili

Istehsalat prosesinin idarə edilməsində istifadə olunan sənədlərin çoxluğu onların müəssisənin ayrı – ayrı funksional bölmələrində bir – biriindən əlaqəsiz şəkildə təhlili və istifadə edilməsi ilə əlaqədardır. Bəzi hallarda sənədlər ayrılıqda hər bir struktur bölmənin tələbləri nəzərə alınmaqla hazırlanır və onlar bu bölmənin həddləri ilə sərhədlənir.

Belə halların qarşısının alınması üçün isə sənədlərin sayının optimallaşdırılmasını və sənəd dövriyyəsinin səmərəli təşkilini tələb edir ki, bu da idarəetmə prosesinin avtomatlaşdırılması yolu ilə öz həllini tapır [5]. Bu isə, sənəd dövriyyəsi sisteminin qayda-ya salınması, sənəd sayının və onlarda əks olunan göstəricilərin minimuma endirilməsi, sənədləri həm formalarına həm də hansı funksional bölmədə istifadə olunmasına görə eyniləşdirilməsi, vahid plan, daha səmərəli müasir informasiya daşıyıcılarından istifadə edilməsi kimi addımlarla reallaşır.

Beləliklə, sənəd dövriyyəsinin səmərəli təşkili idarəetmənin səmərəli sisteminə uyğun olaraq həyata keçirilməlidir. Yalnız düzgün təşkil olunmuş sənədlər toplusu müəssisədə baş vermiş proseslərlə əlaqədar olan göstəriciləri əks etdirə bilər.

Nəticə

Bütün bu qeyd olunanları ümumiləşdirsək belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, həqiqətən də istehsal müəssisələrinin idarə olunması üçün innovativ üsulların tətbiq olunması istehsalın səmərəliliyi təşkili reallaşdırmaqla iqtisadi səmərəliliyi təmin edir. Müəssisələrdə bu metod, konsepsiya və sistemlərin tətbiq olunması

- Ümumi istehsal prosesində əmək tutumunun azalmasına, bunun nəticəsində isə məhsulun maya dəyərinin aşağı düşməsinə və əmək məhsuldarlığının artmasına;
- Yararsız məhsulun azalmasına və məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi və bunun hesabına satış həcmi artırılmasına;

- İstehsal resurslarına qənaət olunmasına;
- Sifarişlərin yerinə yetirilmə müddətinin azaldılmasına;
- İnnovativ vasitələr tətbiq olunmasına qədər həll edilməsi mümkün olmayan məsələlərin öz həllərini tapması ilə istehsalın və satışın səmərəliliyinin yüksəlməsinə;
- İS tətbiq edildikdən sonra mənəvi cəhətdən köhnəlmiş avadanlıqların satışı ilə gəlirin əldə edilməsinə;
- Bazarda yaranmış vəziyyətin dəqiq və operativ təhlil edilməsinə və bazar konyukturasını proqnozlaşdırılmasına, bunun əsasında isə müəssisə üçün daha effektiv seçim edilməsinə imkan verir.

Ədəbiyyat:

1. S.Q. Kərimov, İnformasiya sistemləri. Bakı: Elm, 2008
2. S.Q. Kərimov, İdarəetmənin informasiya texnologiyaları və korporativ informasiya sistemləri. Bakı, 2010
3. А. Е. Сатунина, Л. А. Сысоева. Управление проектом корпоративной информационной системы предприятия. Москва: "Финансы и статистика", 2009 – 352с.
4. М.Ə. Axundov, Müəssisə iqtisadı. Bakı, 2002
5. T.Q. Əliyev, İnformasiyanın iqtisadiyyatı. Bakı, 2011
6. N.D. Verdiyev, İnformasiya iqtisadiyyatı. Bakı, 2011
7. Баронов.В.В. и др., Автоматизация управления предприятием. Москва: "Инфра", 2000 – 230с.
8. Albert Tağıyev. Müəssisələrin idarə edilməsi (qabaqcıl dünya təcrübəsindən). I hissə, Bakı: "Gənclik", 2003

Иновационные методы управления производством

Эффективное функционирование предприятия принципов его управления, методов и систем зависит от целого ряда факторов. Имея это в виду, эта статья посвящена, этим принципам, демонстрации методов и посвящена исследованию применяемых в деятельности предприятия корпоративных информационных систем для обеспечения эффективного воздействия. Кроме того, в статье также отражены используемые «продвинутых систем управления», MRP, MRP II, новые идеи и методы в ERP для эффективно производства предприятия

Ключевые слова: системы управления, корпоративной информационной системы, управление системы, системы MRP, MRP II, ERP, APS.

The innovative method in management corporations productive

Corporations productive activity depends on management principles, methods, systems and such like factors. There upon, this article have been devoted to the showing of this principles, methods and investigating of corporative information systems' effective influences to activity of corporation. In addition, in the article also have been illustrated the new ideas and method in MRP, MRP II, ERP, APS for organizing efficiently production.

Key words: corporation productive, corporative information systems, management systems, MRP, MRP II, ERP, APS systems.

Xülasə

Müəssisələrin səmərəli fəaliyyət göstərməsi onun idarəetmə prinsipləri, metodları və sistemləri kimi bir sıra amillərindən asılıdır. Bunu nəzərə alaraq, məqalə həmin bu prinsiplərin, metodların göstərilməsinə və tətbiq olunan korporativ informasiya sistemlərinin müəssisənin fəaliyyətinə göstərdiyi effektiv təsirlərin araşdırılmasına həsr olunmuşdur. Bununla yanaşı məqalədə həmçinin, istehsalın səmərəli təşkil olunması üçün istifadə olunan "inkişaf etmiş idarəetmə sistemləri", MRP, MRP II, ERP-də yeni ideyalar və metodlar da öz əksini tapmışdır.